

جایگاه سرزنش و چالش گناهخواری

محسن اسلامی

دانشگاه تربیت مدرس، پژوهشگاه دانش‌های بنیادی

خلاصه:

انگار کسی که دستانش به خون آلوده است در جایگاهی نیست که دیگران را سرزنش کند. به اصطلاح چنان کاری «دورویی» یا مصداق یک‌بام‌ودوهوا است. به طور کلی، حتی اگر کسی خطایی کرده باشد و جای سرزنش داشته باشد، هر کسی در جایگاهی نیست که او را سرزنش کند. و به طور مشخص، اگر کسی خودش خطاکار باشد، مشکوک است که بتواند در قبال دیگران به ملامت، مؤاخذه، سرزنش، یا اعتراض متوسل شود. این پدیده هم در نظریه‌های فیلسوفان اهمیت دارد و هم بخشی از تجربه روزمره ماست. اما چرا اگر خطاکار باشیم نمی‌توانیم سرزنش کنیم؟ چرا دورویی گاهی موجب خشم است؟ و این شرط چه حدودی دارد: آیا کوچک‌ترین خطای اخلاقی باعث می‌شود نتوانیم به ظلم‌های بزرگ اعتراض کنیم؟ برای پرداختن به این سؤال‌ها، ابتدا کلیاتی از مباحث جاری درباره سرزنش و سپس دیدگاه‌های عمده درباره جایگاه سرزنش را مرور می‌کنم. توضیح می‌دهم که این دیدگاه‌ها بعضی انتظارات را برآورده نمی‌کنند. مبتنی بر این مقدمات، پیشنهادی دیگر طرح می‌کنم. سپس، به عنوان نمونه و برای بسط پیشنهاد، سراغ این ادعای مناقشه‌برانگیز می‌روم: «دست‌کم بعضی گوشخوارها به کلی فاقد جایگاه سرزنش هستند.» هدف دفاع از این ادعا نیست اما سعی می‌کنم نشان دهم که اگر بعضی مدعیات نه‌چندان غریب دیگر را بپذیریم، ادعای چندان جنون‌آمیزی هم نیست. بدین ترتیب، پیشنهادی برای فهم جایگاه سرزنش داریم که مزیت‌هایی دارد، گرچه با چالش‌هایی هم روبه‌روست.

زمان: دوشنبه، ۲۱ خرداد ۱۴۰۳، ساعت ۱۶ الی ۱۸

مکان: میدان شهید باهنر، پژوهشگاه دانش‌های بنیادی، سالن شماره ۱

شرکت برای عموم آزاد است.